

με την αναδομοτική ακύρωση των αποφάσεων αυτών, και των εκκρεμοτήτων που θα ανακύψουν. Σε συνέχεια, ωστόσο, των παραπάνω δικαστικών κρίσεων (με τις 1890/2019 και 1889/2019 αποφάσεις), με την ως άνω 1891/2019 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας κρίθηκε, περαιτέρω, ότι, δεδομένης της έλλειψης οποιασδήποτε αναλογιστικής μελέτης, εκπονηθείσας πριν από την ψήφιση του ν. 4387/2016, η οποία τεκμηριώνει τη βιωσιμότητα του κλάδου επικουρικής ασφάλισης του Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π., επηρεάζεται, τελικώς, και το ύψος και, συνακόλουθα, η επάρκεια της συνολικής συνταξιοδοτικής παροχής (κύριας και επικουρικής) την οποία χορηγεί το ασφαλιστικό σύστημα του ν. 4387/2016, (εξεταζόμενη) από την άποψη της συνταγματικής περιωπής υποχρέωσης διασφάλισης, κατά τα ήδη εκτεθέντα, υπέρ των συνταξιούχων, ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης, κατά το δυνατόν εγγύτερου εκείνου το οποίο αυτοί είχαν κατά τη διάρκεια του εργασιακού τους βίου (βλ. σχετ. σκέψεις 27-28 της 1891/2019 απόφασης). Κατόπιν αυτών, έγιναν δεκτοί οι σχετικοί λόγοι ακύρωσης περί παραβίασης των άρθρων 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 22 παρ. 5, 25 παρ. 1 και 4 και 106 παρ. 1 του Συντάγματος και ακυρώθηκε η εκεί προσβαλλόμενη, εκδοθείσα κατ' εξουσιοδότηση των άρθρων 14 και 33 του ν. 4387/2016, 26083/887/7.6.2016 Κ.Υ.Α. «Αναπροσαρμογή κύριων συντάξεων – Προστασία καταβαλλόμενων συντάξεων» (Β' 1605/7.6.2016 και διορθώσεις σφαλμάτων Β' 1623/8.6.2016 και Β' 1988/1.7.2016).

20. Επειδή, στη συνέχεια, μετά την εισαγωγή, κατόπιν αίτησης του Ε.Φ.Κ.Α., με την 21/2019 πράξη της τριμελούς Επιτροπής του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 3900/2010, στο Συμβούλιο της Επικρατείας της από 11.9.2019 ασκηθείσας, ενώπιον του Μονομελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, αγωγής 46 συνταξιούχων γήρατος κατά του Ε.Φ.Κ.Α., του Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π. και του παρεμβαίνοντος Ελληνικού Δημοσίου, προκειμένου να κριθούν γενικότερου ενδιαφέροντος ζητήματα με συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων, δημοσιεύθηκε η 1439/2020 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας. Με την απόφαση αυτή έγινε δεκτό ότι η, διαγνωσθείσα με τις 2287 και 2288/2015 αποφάσεις της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, ουσιαστική αντισυνταγματικότητα των επίμαχων διατάξεων του ν. 4051/2012 και του ν. 4093/2012 δεν θεραπεύθηκε με τη σχετική διάταξη του άρθρου 14 του ν.

4387/2016 (Α' 85), που αφορά στις κύριες συντάξεις, ούτε δε και με τις οικείες διατάξεις του άρθρου 96 του ίδιου νόμου, που αφορούν στις επικουρικές συντάξεις, που άρχισαν να ισχύουν, κατά το άρθρο 122 του νόμου αυτού, από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (12.5.2016), υπό την έννοια ότι οι διατάξεις αυτές ισχύουν από τη δημοσίευση του ως άνω νόμου και εφεξής κι όχι αναδρομικώς, ότι δεν ανατρέχουν, δηλαδή, στον χρόνο θέσπισης των εν λόγω περικοπών. Επίσης, με την ίδια απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας κρίθηκε ότι η ανωτέρω ουσιαστική αντισυνταγματικότητα των επίμαχων διατάξεων του ν. 4051/2012 και του ν. 4093/2012 δεν θεραπεύθηκε με μεταγενέστερες της δημοσίευσης του ανωτέρω νόμου μελέτες, όπως είναι οι μελέτες που συνοδεύουν τον μεταγενέστερο ν. 4387/2016, ότι, συνεπώς, οι περικοπές που επιβλήθηκαν για το χρονικό διάστημα από 11.6.2015 έως 11.5.2016 κατ' εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων των ν. 4051/2012 και 4093/2012 δεν είναι νόμιμες και ότι, ως προς τα αποτελέσματα της αντισυνταγματικότητας αυτής και της παραβίασης του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α., ισχύουν τα κριθέντα με τις αποφάσεις 2287 και 2288/2015 της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας.

21. Επειδή, εξάλλου, στον Εισαγωγικό Νόμο του Αστικού Κώδικα (π.δ. 456/1984, Α' 164) ορίζεται, στο άρθρο 105 ότι: «Για παράνομες πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων του Δημοσίου κατά την άσκηση της δημόσιας εξουσίας που τους έχει ανατεθεί, το Δημόσιο ενέχεται σε αποζημίωση, εκτός αν η πράξη ή η παράλειψη έγινε κατά παράβαση διάταξης που υπάρχει για χάρη του γενικού συμφέροντος ...» και στο άρθρο 106 ότι: «Οι διατάξεις των δύο προηγούμενων άρθρων εφαρμόζονται και για την ευθύνη των δήμων ... ή των άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου από πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων που βρίσκονται στην υπηρεσία τους». Κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων, για να στοιχειοθετηθεί ευθύνη του Δημοσίου και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου προς αποζημίωση λόγω πράξης ή παράλειψης των οργάνων τους κατά την άσκηση της ανατεθειμένης σ' αυτά δημόσιας εξουσίας, απαιτείται, μεταξύ άλλων, η πράξη ή παράλειψη να είναι παράνομη. Εκ του ότι δε ο νομοθέτης, είτε με νόμο είτε με διοικητική κανονιστική πράξη που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση νόμου, καθορίζει γενικότερα τους όρους του αδικού, παρέπεται ότι δεν μπορεί να προκύψει, έστω και αν προκαλείται ζημία σε τρίτο, ευθύνη του Δημοσίου προς

αποζημίωση, κατ' εφαρμογή του άρθρου 105 του ΕισΝΑΚ από την εκ μέρους της πολιτείας νομοθέτηση με τα αρμόδια αυτής όργανα ή από την παράλειψη των οργάνων αυτών να νομοθετήσουν, εκτός αν από τη νομοθέτηση ή την παράλειψή της γεννάται αντίθεση προς κανόνες δικαίου υπέρτερης τυπικής ισχύος (πρβλ. ΣτΕ 3901/2013, 2544/2013 επταμ., 730/2010, 1038/2006 επταμ.). Στην τελευταία αυτή περίπτωση, ευθύνη του Δημοσίου προς αποζημίωση του ζημιωθέντος γεννάται μόνο αν οι επιζήμιες συνέπειες επέρχονται απευθείας από την επίμαχη διάταξη, πριν και ανεξάρτητα από οποιαδήποτε εφαρμογή της με πράξη της Διοίκησης. Στις λοιπές περιπτώσεις, κατά τις οποίες οι επιζήμιες συνέπειες επέρχονται από την εφαρμογή του πιο πάνω κανόνα δικαίου, δηλαδή από την πράξη της Διοίκησης που τον εφαρμόζει στην ατομική περίπτωση, η ευθύνη έναντι του ζημιωθέντος προκύπτει όχι από τον κανόνα δικαίου αλλά από την τελευταία αυτή πράξη (βλ. ΣτΕ Ολομ. 479-481/2018, 4741/2014).

22. Επειδή, τέλος, στο ν. 3900/2010 «Εξορθολογισμός διαδικασιών και επιτάχυνση της διοικητικής δίκης ...» (Α' 213) ορίζεται, στο άρθρο 1, όπως η παρ. 1 αυτού αντικαταστάθηκε με το άρθρο 40 παρ. 1 του ν. 4055/2012 (Α' 51), ότι: «Οποιοδήποτε ένδικο βοήθημα ή μέσο ενώπιον οποιουδήποτε τακτικού διοικητικού δικαστηρίου μπορεί να εισαχθεί στο Συμβούλιο της Επικρατείας με πράξη τριμελούς επιτροπής, αποτελούμενης από τον Πρόεδρο του, τον αρχαιότερο Αντιπρόεδρο και τον Πρόεδρο του αρμόδιου καθ' ύλην Τμήματος, ύστερα από αίτημα ενός των διαδίκων ή του Γενικού Επιτρόπου των διοικητικών δικαστηρίων, όταν με αυτό τίθεται ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος που έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων. ... Η πράξη της Επιτροπής δημοσιεύεται σε δύο ημερήσιες εφημερίδες των Αθηνών και συνεπάγεται την αναστολή εκδίκασης των εκκρεμών υποθέσεων, στις οποίες τίθεται το ίδιο ζήτημα. ... 2. Όταν διοικητικό δικαστήριο επιλαμβάνεται υπόθεσης, στην οποία ανακύπτει τέτοιο ζήτημα, μπορεί με απόφασή του, που δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα να υποβάλει σχετικό προδικαστικό ερώτημα στο Συμβούλιο της Επικρατείας. Το δεύτερο εδάφιο της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζεται αναλόγως. Η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας είναι υποχρεωτική για το δικαστήριο που υπέβαλε το ερώτημα και δεσμεύει τους παρεμβάντες ενώπιόν του. 3. ...».

23. Επειδή, με τις διατάξεις του ως άνω άρθρου 1 του ν. 3900/2010 εισάγεται ο θεσμός της «δίκης-πιλότου» ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας σε θέματα που, ως εκ της φύσης τους, έχουν γενικότερο ενδιαφέρον και αναμένεται να προκαλέσουν σημαντικό αριθμό διαφορών με τον κίνδυνο να εκδοθούν αντιφατικές αποφάσεις και να υπάρξει σημαντική καθυστέρηση για τους διαδίκους ενώπιον των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων. Στις περιπτώσεις αυτές δίνεται η δυνατότητα στους διαδίκους και στα διοικητικά δικαστήρια να απευθύνονται απ' ευθείας στο Συμβούλιο της Επικρατείας ώστε αυτό να επιλύει τα σχετικά ζητήματα, διασφαλίζοντας την ενότητα της νομολογίας και την ασφάλεια δικαίου (βλ. σχετική αιτιολογική έκθεση του νόμου). Κατά την έννοια της διάταξης αυτής, το ζήτημα που τίθεται με το προδικαστικό ερώτημα πρέπει να ανακύπτει πράγματι στο πλαίσιο της συγκεκριμένης διαφοράς, δηλαδή να είναι κρίσιμο και λυσιτελές για την επίλυσή της, και τούτο να τεκμηριώνεται επαρκώς στην απόφαση που διατυπώνει το ερώτημα (ΣτΕ 3412/2017, 3715/2015 επταμ., 761/2014 επταμ., 2282/2014 επταμ., 1841/2013 Ολομ.).

24. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, από τα στοιχεία της δικογραφίας προκύπτουν τα εξής: Ο πρώτος από τους ενάγοντες, συνταξιούχος βαριάς αναπηρίας εφ' όρου ζωής και δη νεφροπαθής, με Π.Α. 80% (κατόπιν μεταμόσχευσης νεφρού), του πρώην Τ.Ε.Α.Υ.Ε.Κ. (σχετική η 4962/13.10.1999 απόφαση του αρμόδιου Διευθυντή του Ταμείου, βλ. και την 12576/19.11.2014 γνωμάτευση ΚΕ.Π.Α. Νομαρχιακής Μονάδας Υγείας Πειραιά) και η ενάγουσα, βοηθηματούχος, επ' αόριστον, λόγω αναπηρίας (νεφροπαθής με Π.Α. 80%, κατόπιν μεταμόσχευσης νεφρού), του πρώην Τ.Ε.Α.Π.Ο.Κ.Α. (σχετικές η 1722/2006 πράξη απονομής μηνιαίου βοηθήματος της Διευθύντριας του Ταμείου και η 1150/25.10.2013 πράξη της Διευθύντριας Επικουρικής Ασφάλισης τ. Τ.Ε.Α.Π.Ο.Κ.Α. του Ε.Τ.Ε.Α. περί συνέχισης καταβολής του ίδιου βοηθήματος επ' αόριστον, βλ. και 25978/26.9.2007, 29243/6.10.2010, 17422/26.9.2013 αποφάσεις συνταξιοδότησης λόγω γήρατος με τις διατάξεις περί νεφροπαθών του Διευθυντή του Περιφερειακού Υποκαταστήματος Συντάξεων Αθηνών του Ι.Κ.Α.-Ε.Τ.Α.Μ. και 1090/12.3.2012 γνωμάτευση ΚΕ.Π.Α. Νομαρχιακής Μονάδας Υγείας Αγίας Παρασκευής), αμφότεροι δε ήδη συνταξιούχοι επικουρικής σύνταξης του Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π. (βλ., ανωτέρω, σκέψη 2), υπέστησαν, κατά τα έτη 2012-2016,

Αριθμός απόφασης: 8898/2021

περικοπές και μειώσεις στις απονεμηθείσες σε αυτούς επικουρικές συντάξεις – όπως προκύπτει από τους ενσωματωμένους στην υπό κρίση αγωγή ετήσιους, αναλυτικούς (ανά μήνα και ανά περικοπή) πίνακες πληρωμών και κρατήσεων καθενός απ' αυτούς [των ετών 2012-(10ο)/2016] – κατ' εφαρμογή του άρθρου 44 παρ. 13 του ν. 3986/2011, με την οποία επιβλήθηκε η Ειδική Εισφορά Συνταξιούχων Επικουρικής Ασφάλισης, και, στη συνέχεια, του άρθρου πρώτου παρ. 1Α υποπαρ. 1Α.5 περ. 1 του ν. 4093/2012. Επίσης, από 1.1.2013 οι ενάγοντες έπαψαν να λαμβάνουν δώρα εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα και επίδομα αδείας, βάσει του άρθρου πρώτου υποπαρ. 1Α.6 περ. 3 του ν. 4093/2012. Εξάλλου, από 1.7.2014, η επικουρική τους σύνταξη μειώθηκε κατά 5,2%, κατ' εφαρμογή του άρθρου πρώτου παρ. 1Α υποπαρ. 1Α.2 παρ. 3.Γ του ν. 4254/2014, σε συνδυασμό με το άρθρο 42 παρ. 1 του ν. 4052/2012, ενώ, από 1.6.2016, η εν λόγω σύνταξη αναπροσαρμόστηκε και επανυπολογίστηκε κατ' εφαρμογή των ρυθμίσεων του άρθρου 96 παρ. 4 του ν. 4387/2016 και της κατ' εξουσιοδότησή του εκδοθείσας 25909/470/2016 ΥΑ.

25. Επειδή, ήδη, με την κρινόμενη αγωγή, οι ενάγοντες ζητούν όσα αναλυτικώς αναφέρονται στην πρώτη σκέψη της παρούσας. Τα διεκδικούμενα δε ποσά, που αθροίζουν στο συνολικό ποσό των 17.590,08 ευρώ όσον αφορά στον ενάγοντα και στο ποσό των 6.802,42 ευρώ όσον αφορά στην ενάγουσα, αντιστοιχούν στις προαναφερόμενες συνταξιοδοτικές περικοπές και μειώσεις και στην κατάργηση των επιδομάτων εορτών και αδείας, που επιβλήθηκαν με τις ανωτέρω διατάξεις. Οι τελευταίες, οι οποίες, ανεξαρτήτως αν συνιστούν τμήμα ενός ευρύτερου πλέγματος μέτρων εξυγίανσης της οικονομικής εν γένει κατάστασης της Χώρας, μείωσαν, κατά τους ενάγοντες –ως μέρος διαδοχικών, αλληπάλληλων δυσμενών σε βάρος του μέτρων– σε δυσανάλογο βαθμό, έναντι των λοιπών κατηγοριών πολιτών και δη των αυτοαπασχολούμενων, τις καταβαλλόμενες επικουρικές συντάξεις τους, χωρίς η αναγκαιότητα των αντίστοιχων περικοπών και μειώσεων να έχει τεκμηριωθεί με την απαραίτητη σαφήνεια και παράθεση αναλυτικών στοιχείων, που απαιτεί η επίκληση λόγων δημόσιου συμφέροντος όταν θίγονται περιουσιακά δικαιώματα, και μάλιστα, εν προκειμένω, με συνταχθείσα προ της θέσπισής τους αναλογιστική μελέτη, αντίκεινται, σύμφωνα με τους ειδικότερους ισχυρισμούς τους [βλ. σχετ. και τη

Αριθμός απόφασης: 0050/2021

συνοπτική έκθεση των τιθέμενων, με το δικόγραφο της υπό κρίση αγωγής, νομικών ζητημάτων (άρθρο 45 παρ. 1 περ. δ' του Κ.Δ.Δ.), στα άρθρα 2 (παρ. 1), 4 (παρ. 1 και 5) – για τον επιπλέον, εν προκειμένω, λόγο ότι ειδικώς σε ό,τι αφορά στις επίμαχες διατάξεις του ν. 4093/2012, οι ίδιοι δεν εξαιρέθηκαν, κατά παράβαση της αρχής της ισότητας, της εφαρμογής αυτών, όπως συνέβη με τους συνταξιούχους αναπήρους του Δημοσίου με το ίδιο (με αυτούς) ποσοστό αναπηρίας (80%), δυνάμει των ευεργετικών διατάξεων του άρθρου Πρώτου παρ. Β, υποπαρ. Β.3 εδ. δ' και υποπαρ. Β4 εδ.β' του ίδιου νόμου – 22 (παρ. 5), 25 (παρ. 1 και 4) του Συντάγματος και στο άρθρο 1 του Π.Π.Π. της Ε.Σ.Δ.Α. Οι ένδικες δε περικοπές και μειώσεις, το ισόποσο των οποίων ζητείται από τους ενάγοντες ως αποζημίωση, ανέρχονται στα εξής χρηματικά ποσά: Α) ως προς τις συντάξεις που έλαβε ο ενάγων, σε 2.083,84 ευρώ, 1.713,84 ευρώ, 1.860,08 ευρώ, 2.240,36 ευρώ και 3.398,60 ευρώ, αντίστοιχα, για τα έτη 2012-2016 (και συνολικά σε 11.296,72 ευρώ), και, ως επιδόματα εορτών και αδείας, σε 1.573,34 ευρώ καθ' έκαστο των ένδικων ετών 2013-2016 (και συνολικά σε 6.293,36 ευρώ) και Β) σε ό,τι αφορά στις συντάξεις που έλαβε η ενάγουσα, σε 1.158,95 ευρώ, 1.143,58 ευρώ, 299,52 ευρώ, 502,01 ευρώ και 624,36 ευρώ, αντίστοιχα, για τα έτη 2012-2016 (και συνολικά σε 3.728,42 ευρώ), και σε 768,50 ευρώ ως επιδόματα εορτών και αδείας, καθ' έκαστο των ενδίκων ετών 2013-2016 (και συνολικά σε 3.074 ευρώ). Αντιθέτως, ο εναγόμενος ασφαλιστικός φορέας ζητεί, με την 38664/13.2.2020 έκθεση απόψεων και το νομότυπα κατατεθέν την 19.2.2020 υπόμνημα, την απόρριψη της υπό κρίση αγωγής, επιπλέον, δε, επισυνάπτει πίνακες (α) με τις μειώσεις στην επικουρική σύνταξη και τα επιδόματα εορτών και αδείας των εναγόντων κατά το χρονικό διάστημα από 1.7.2015 έως 31.5.2016, (β) τη μηνιαία σύνταξή τους τόσο μέχρι τον 5ο/2016 όσο και κατόπιν του επανυπολογισμού της κατ' εφαρμογή του ν. 4387/2016 και (γ) συγκεντρωτικούς πληρωμών τους, τόσο για το χρονικό διάστημα από 1.7.2015 έως 31.5.2016 όσο και για το χρονικό διάστημα από 1.7.2014 έως 31.5.2016. Ειδικότερα, το εναγόμενο υπεραμύνεται της νομιμότητας των επίδικων περικοπών και μειώσεων των επικουρικών συντάξεων, σε κάθε δε περίπτωση, επικαλείται τα (ως άνω) κριθέντα με τις αποφάσεις 2287/2015 – αναφορικά με τον περιορισμό της ισχύος του ακυρωτικού αποτελέσματος που τέθηκε με την εν λόγω απόφαση (βλ., ανωτέρω, σκέψη 12

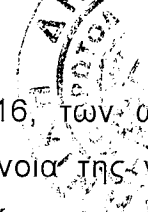
της παρούσας) – 2290/2015 και 1890/2019 της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, Εξάλλου, επισημαίνει ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 96 του ν. 4887/2016 περί αναπροσαρμογής των επικουρικών συντάξεων των ασφαλισμένων στο Ε.Τ.Ε.Α., όπως εξειδικεύτηκαν με την οικ. 25909/470/7.6.2016 Υ.Α., η καταβληθείσα την 31.5.2016 επικουρική σύνταξη πολλαπλασιάστηκε με συντελεστή επανυπολογισμού (που υπολογίστηκε ξεχωριστά για κάθε ενταχθέντα στο Ε.Τ.Ε.Α. φορέα), ο δε ΗΔΙΚΑ προέβη στον εν λόγω επανυπολογισμό των επικουρικών συντάξεων τον Σεπτέμβριο του 2016, με αναδρομική ισχύ από 1.6.2016, και, «ως εκ τούτου, από 1.6.2016 έως 31.10.2016» (καταληκτική ημερομηνία του ένδικου χρονικού διαστήματος) «δεν προκύπτουν μειώσεις των νόμων 4051/2012 και 4093/2012 γιατί συμψηφίστηκαν και αντιλογίστηκαν τον 9ο/2016.». Περαιτέρω, ισχυρίζεται ότι οι διατάξεις του άρθρου 42 παρ. 1 του ν. 4052/2012 και του άρθρου πρώτου παρ. ΙΑ υποπαρ. ΙΑ.2 παρ. 3.Γ του ν. 4254/2014, που ορίζουν ότι το ποσό της καταβαλλόμενης σύνταξης του Ε.Τ.Ε.Α. διαμορφώνεται, από 1.7.2014, σύμφωνα με τη ρήτρα μηδενικού ελλείμματος, βάσει της οποίας αποκλείσθηκε ρητώς η χρηματοδότηση του ΕΤΕΑ από τον κρατικό προϋπολογισμό (βλ και Σ.τ.Ε. Ολομ. 2287/2015 σκέψη 19), δεν διαταράσσουν τη δίκαιη ισορροπία ανάμεσα στο περιουσιακό δικαίωμα των συνταξιούχων στη σύνταξή τους και στο ως άνω γενικό δημόσιο συμφέρον διασφάλισης της βιωσιμότητας της επικουρικής ασφάλισης μέσω του επιμερισμού των εντεύθεν προκυπτουσών αρνητικών συνεπειών μεταξύ εργαζομένων και συνταξιούχων.

26. Επειδή, με τα δεδομένα αυτά, σύμφωνα με όσα έγιναν ερμηνευτικώς δεκτά στην όγδοη σκέψη της παρούσας, το Δικαστήριο κρίνει ότι οι περιορισμοί που επιβλήθηκαν στην επικουρική σύνταξη των εναγόντων με το άρθρο 44 του ν. 3986/2011, εντασσόμενοι σε μία ευρύτερη δέσμη περικοπών και μειώσεων των εν γένει παροχών των φορέων υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης, ως μέτρων άμεσης απόδοσης για την εξεύρεση πόρων προς αντιμετώπιση της έκτακτης ανάγκης στην οποία βρέθηκε η Χώρα, συνεπεία της εμφάνισης της οξύτατης δημοσιονομικής κρίσης στις αρχές του έτους 2010, δεν αντίκεινται στα προαναφερθέντα άρθρα 4 παρ. 1 και 5, 22 παρ. 5, 25 παρ. 1 και 4 και 106 παρ. 1 του Συντάγματος. Εξάλλου,

δεν υφίστανται σοβαρές ενδείξεις ότι κατά το στάδιο των εν λόγω περικοπών εθίγη το ελάχιστο επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης των συνταξιούχων (άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος) ή ότι κλονίστηκε η δίκαιη ισορροπία μεταξύ του γενικού συμφέροντος που τις υπαγόρευσε και των περιοριζόμενων με αυτές περιουσιακών δικαιωμάτων, την οποία επιβάλλει το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α.. Για τους ίδιους πιο πάνω λόγους, δεν απαιτείτο ειδικότερη εκτίμηση των συνεπειών που θα επέφεραν, μεταξύ άλλων, οι παραπάνω νομοθετικές διατάξεις (του ν. 3986/2011 εν προκειμένω), μέσω εκπόνησης ειδικών αναλογιστικών μελετών. Ως εκ τούτου, οι περικοπές που επιβλήθηκαν στην επικουρική σύνταξη των εναγόντων, δυνάμει του ως άνω άρθρου και νόμου είναι νόμιμες και, συνεπώς, δεν στοιχειοθετείται, εξ αυτού του λόγου, αδικοπρακτική ευθύνη του εναγόμενου, απορριπτομένων, ως αβάσιμων, των περί του αντιθέτου ισχυρισμών που προβάλλονται με την κρινόμενη αγωγή.

27. Επειδή, περαιτέρω, σύμφωνα με όσα έγιναν ερμηνευτικώς δεκτά στην ενδέκατη σκέψη της παρούσας, οι περικοπές που επιβλήθηκαν στην επικουρική σύνταξη των εναγόντων με το άρθρο 6 του ν. 4051/2012 και με το άρθρο πρώτο παρ. ΙΑ του ν. 4093/2012 αντίκεινται, μεταξύ άλλων, στα άρθρα 2 παρ. 1, 22 παρ. 5 και 25 παρ. 1 του Συντάγματος, καθώς και στο άρθρο 1 του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α., καθόσον οι μειώσεις αυτές, συνολικά κρινόμενες με τις προαναφερθείσες μειώσεις που επιβλήθηκαν με τους προγενέστερους νόμους, οδηγούν σε παραβίαση του πυρήνα του κοινωνικοασφαλιστικού δικαιώματος των εναγόντων και σε μία σημαντική επιβάρυνση των περιουσιακών τους δικαιωμάτων, με συνέπεια να κλονίζεται η δίκαιη ισορροπία μεταξύ του γενικού συμφέροντος και του δικαιώματος της περιουσίας. Ενόψει τούτου, παρέλκει η εξέταση του ισχυρισμού των εναγόντων περί της αντίθεσης προς το Σύνταγμα, και δη την αρχή της ισότητας, της εξαίρεσής τους από τις επίμαχες περικοπές του ν. 4093/2012 κατ' αναλογία προς τα ισχύοντα για τους συνταξιούχους του Δημοσίου με ποσοστό αναπηρίας 80% και άνω. Επιπροσθέτως, σύμφωνα με όσα έγιναν ερμηνευτικώς δεκτά στη σκέψη 14 της παρούσας, οι διατάξεις του άρθρου 42 παρ. 1 του ν. 4052/2012 και του άρθρου πρώτου παρ. ΙΑ υποπαρ. ΙΑ.2 παρ.

3.Γ του ν. 4254/2014 είναι αντισυνταγματικές και, ως εκ τούτου, μη εφαρμοστέες. Συνεκτιμωμένου, εξάλλου, ότι με την 2287/2015 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας ορίστηκε ότι η διαγνωσθείσα αντισυνταγματικότητα των ανωτέρω διατάξεων των νόμων 4051/2012 και 4093/2012 θα έχει αναδρομικό χαρακτήρα μόνον για όσους είχαν ασκήσει ένδικα μέσα ή βοηθήματα μέχρι το χρόνο δημοσίευσής της την 10.6.2015, παρέπεται, ως εκ της ημερομηνίας άσκησης της κρινόμενης αγωγής, την 28.12.2016, ότι δεν μπορεί να γίνει επίκληση της αντισυνταγματικότητας των διατάξεων αυτών από τους ενάγοντες για τη θεμελίωση αποζημιωτικών τους αξιώσεων που αφορούν σε περικοπείσες, βάσει των εν λόγω διατάξεων, συνταξιοδοτικές παροχές τους για χρονικά διαστήματα προγενέστερα του συγκεκριμένου χρονικού σημείου (10.6.2015), δηλαδή, εν προκειμένω, για το χρονικό διάστημα από 1.1.2012 έως 10.6.2015. Πρέπει, δε, να απορριφθούν, με βάση όσα εκτίθενται στη δωδέκατη σκέψη της παρούσας, ως αβάσιμοι οι ισχυρισμοί των εναγόντων περί αντίθεσης του επίμαχου περιορισμού των αποτελεσμάτων της διάγνωσης της αντισυνταγματικότητας των συγκεκριμένων διατάξεων, μεταξύ άλλων, στα άρθρα 20 παρ. 1 του Συντάγματος, 6 παρ. 1 της Ε.Σ.Δ.Α. και 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου αυτής (βλ. σχετ. και ΣτΕ Ολομ. 1439/2020, σκέψη 20). Ενόψει, άλλωστε, του ότι με την 1439/2020 απόφαση της Ολομέλειας του ανώτατου ακυρωτικού Δικαστηρίου κρίθηκε ότι οι διατάξεις του άρθρου 14 παρ. 2 περ. α' του ν. 4387/2016 (που αφορούν στις κύριες συντάξεις) ισχύουν για το μέλλον και δεν ανατρέχουν σε χρόνο προ της δημοσίευσής του εν λόγω νόμου, το ίδιο, για την ταυτότητα του νομικού λόγου, ισχύει και για τις οικείες διατάξεις του άρθρου 96 παρ. 4 του ίδιου νόμου, με αποτέλεσμα να μην καταλαμβάνεται ρυθμιστικώς από αυτές το παραπάνω, ένδικο χρονικό διάστημα από 1.1.2012 έως 10.6.2015 – υπό την έννοια της αναδρομικής ισχυροποίησης των επιβληθεισών με τους νόμους 4051/2012 και 4093/2012 περικοπών – και, συνεπώς, για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα (εξακολουθούν να) ισχύουν τα κριθέντα με τις 2287-2288/2015 αποφάσεις της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας. Περαιτέρω, με την 1890/2019 απόφαση της Ολομέλειας του ίδιου ως άνω Δικαστηρίου κρίθηκε συνταγματικώς θεμιτή η εκ νέου, κατ' ουσίαν, θέσπιση,

με τις διατάξεις του άρθρου 96 παρ. 4 του ν. 4387/2016, των ως άνω περικοπών των ν. 4051/2012 και 4093/2012, υπό την έννοια της νόμιμης λήψης υπόψη, ως «αφετηρίας» για τον επανυπολογισμό, σύμφωνα με τον ν. 4387/2016, των επικουρικών συντάξεων που καταβάλλονταν στους ήδη συνταξιούχους κατά τη δημοσίευση του νόμου αυτού (παλαιούς συνταξιούχους, όπως οι ενάγοντες), του ισχύοντος την 31.12.2014 ύψους των χορηγηθεισών συντάξεων, ήτοι όπως είχε διαμορφωθεί μετά από τις ανωτέρω περικοπές (που είχαν κριθεί ως αντισυνταγματικές με τη ΣΤΕ Ολομ. 2287/2015). Επομένως, από τη δημοσίευση του ν. 4387/2016 και εφεξής, οι τελευταίες έχουν ως νόμιμο έρεισμα τις ανωτέρω διατάξεις του νόμου αυτού, από το χρονικό δε αυτό σημείο (12.5.2016) και εφεξής είναι, υπό την προεκτεθείσα έννοια αυτών [δηλαδή, ως βάση επανυπολογισμού των υπό αναπροσαρμογή επικουρικών συντάξεων των παλαιών συνταξιούχων (επί της οποίας προβλεπόταν ότι εφαρμόζεται ο, κατ' άρθρο 2 παρ. 2 της οικ.25909/470/7.6.2016 Υ.Α., συντελεστής επανυπολογισμού, Σ.Ε. – βλ. σχετ. ΣΤΕ Ολομ. 1890/2019, σκέψη 29], νόμιμες. Οι συνέπειες, εξάλλου, του (κατά τα αναλυτικώς εκτιθέμενα στη σκέψη 19 της παρούσας) ακυρωτικού αποτελέσματος της 1890/2019 απόφασης του ανωτάτου ακυρωτικού Δικαστηρίου, αναφορικά με την οικ.25909/470/7.6.2016 Υ.Α., ορίστηκε, με την ίδια αυτή απόφαση, ότι θα επέλθουν από τη δημοσίευσή της την 4.10.2019, ως εκ τούτου, δε, για όσους έχουν ήδη ασκήσει ένδικα μέσα ή βοηθήματα μέχρι το χρόνο δημοσίευσης της απόφασης, όπως στην προκείμενη περίπτωση, η διαγνωσθείσα αντισυνταγματικότητα έχει αναδρομικό χαρακτήρα (πρβλ. ΣΤΕ Ολομ. 2287/2015 σκέψη 26, πρβλ., επίσης, ΣΤΕ Ολομ. 1439/2020 σκέψη 20). Ενόψει αυτών, το Δικαστήριο κρίνει, κατ' αρχάς, ότι η επικουρική σύνταξη που οι ενάγοντες ελάμβαναν από το Ε.Τ.Ε.Α. δεν υπέκειτο στις οικείες περικοπές: α) των διατάξεων του άρθρου πρώτου παρ. ΙΑ υποπαρ. ΙΑ.5 περ. 1 και υποπαρ. ΙΑ.6 περ. 3 του ν. 4093/2012 (στην κρινόμενη υπόθεση, δεν προέκυψαν μειώσεις των συντάξεων αμφοτέρων των εναγόντων δυνάμει του άρθρου 6 παρ. 2 του ν. 4051/2012) σε ό,τι αφορά στο χρονικό διάστημα από 11.6.2015 έως 11.5.2016, β) του άρθρου πρώτου παρ. ΙΑ υποπαρ. ΙΑ.2 παρ. 3.Γ του ν. 4254/2014 (σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 42 παρ. 1

Αριθμός απόφασης: 8898/2021

του ν. 4052/2012), που ορίζει ως ημερομηνία έναρξης επιβολής της σχετικής κράτησης [(υπέρ) Ε.Τ.Ε.Α., ποσοστού 5,2% (συντελεστής βιωσιμότητας)] την 1.7.2014, κατά το χρονικό διάστημα από 1.7.2014 έως 11.5.2016 και γ) των – κριθεισών ως αντισυνταγματικών και, επομένως, ανίσχυρων και μη εφαρμοστέων – διατάξεων της παρ. 4 του άρθρου 96 του ν. 4387/2016 και της 25909/470/7.6.2016 Υ.Α., όσον αφορά στο τελικό αποτέλεσμα (εφαρμογής του μαθηματικού τύπου) του επανυπολογισμού των επικουρικών συντάξεων των παλαιών ασφαλισμένων, σε σχέση με το χρονικό διάστημα από 12.5.2016 έως 31.10.2016, ως προς το οποίο αναβιώνουν, αναδρομικώς, οι προϊσχύουσες διατάξεις (πρβλ. ΣτΕ Ολομ. 258/2018) των άρθρων 65 του ν. 2084/1992 (Α' 165) και 28 του ν. 4476/1965 (Α' 103), κατά τα εν μέρει βασίμως προβαλλόμενα με την υπό κρίση αγωγή. Κατ' ακολουθία, το Δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει να αναγνωριστεί η υποχρέωση του εναγόμενου ν.π.δ.δ. να καταβάλει στους ενάγοντες, ως αποζημίωση σύμφωνα με τα άρθρα 105-106 Εισ.Ν.Α.Κ., τα, κατ' αντιστοιχία προς τα παραπάνω, ακόλουθα ποσά, όπως αυτά προκύπτουν από την συνδυαστική επισκόπηση των σχετικών, αναλυτικών πινάκων που, κατά τα προεκτεθέντα (βλ. σκέψεις 24-25), έχουν ενσωματώσει οι μεν ενάγοντες στο δικόγραφο της υπό κρίση αγωγής τους, το δε εναγόμενο στην έκθεση απόψεών του προς το Δικαστήριο:

i) στον μεν ενάγοντα το συνολικό ποσό των 4.764,52 ευρώ, ήτοι i.i.) ποσό ύψους 643,26 ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί στις περικοπές της επικουρικής σύνταξης του κατά το χρονικό διάστημα από 11.6.2015 έως 11.5.2016 [€65,40 X 20/30 μήνα (6ος/2015) + €65,40 X 6 μήνες (7ος - 8ος/2015 και 1ος - 4ος/2016) + €45,82 X 4 μήνες (9ος - 12ος/2015) + €65,40 X 11/30 μήνα (5ος/2016)], κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου πρώτου παρ. ΙΑ υποπαρ. ΙΑ.5 περ. 1 του ν. 4093/2012, i.ii) πλέον ποσού ύψους 1.809,34 ευρώ, που αντιστοιχεί στα ποσά που θα εισέπραττε ως επιδόματα εορτών και αδείας κατά το ανωτέρω χρονικό διάστημα, εφόσον δεν είχαν καταργηθεί με το άρθρο πρώτο παρ. ΙΑ υποπαρ. ΙΑ.6 περ. 3 του ίδιου νόμου (βλ. τον προσκομισθέντα από το Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π. πίνακα 2/Στήλη Α), i.iii) ποσό ύψους 1.009,16 ευρώ, που αντιστοιχεί στην κράτηση Ε.Τ.Ε.Α., ποσοστού 5,2%, χρονικής περιόδου (σύμφωνα με τις συνημμένες στην κρινόμενη αγωγή

«ετήσιες καρτέλες αποδοχών-κρατήσεων» των ετών 2014-2016 του τέως Ε.Τ.Ε.Α.-Τ. Τ.Ε.Α.Υ.Ε.Κ.) 1.7.2014 – 31.8.2016 [€38,94 X 14 μήνες (7ος/2014-8ος/2015) + €38,12 X 4 μήνες (9ος/2015-12ος/2015) + €38,94 X 8 μήνες (1.1 - 31.8.2016) = €545,16 + €152,48 + €311,52] και i.iv) ποσό ύψους 1.302,76 ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί στη διαφορά, χρονικού διαστήματος από 12.5.2016 έως 31.10.2016, μεταξύ του (ακαθάριστου) ποσού της επικουρικής σύνταξής του, στο ύψος που είχε διαμορφωθεί την 31.12.2014 μετά και την αφαίρεση (εν προκειμένω μόνο) της περικοπής του άρθρου πρώτου παρ. ΙΑ υποπαρ. ΙΑ.5 περ. 1 του ν. 4093/2012, και του (ακαθάριστου) ποσού της εν λόγω σύνταξης που προέκυψε μετά τον επανυπολογισμό της σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 96 του ν. 4387/2016 και της 25909/470/7.6.2016 Υ.Α. (όπως το τελευταίο αυτό ποσό προκύπτει από τη συνημμένη στην κρινόμενη αγωγή «ετήσια καρτέλα αποδοχών-κρατήσεων 2016» του τέως Ε.Τ.Ε.Α.-Τ. Τ.Ε.Α.Υ.Ε.Κ. και τον προσκομισθέντα από το Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π. πίνακα 1) {συγκεκριμένα, €904,64 [€786,67 (βασική σύνταξη την 31.12.2014) + €78,67 (επίδομα συζύγου) + €39,33 (επίδομα τέκνων)] – €65,40 (περικοπή ν. 4093/2012, ως είχε τον 1ο/2015) – €607,98 (€370,17 + €182,54 επανυπολογισθείσα βασική σύνταξη βάσει ν. 4387/2016 + €37,02 + €18,25 επανυπολογισθέν επίδομα οικογενειακών βαρών) X 5 μήνες και 19/30 μήνα = €231,26 X 5 μήνες και 19/30 μήνα} ii) στη δε ενάγουσα το συνολικό ποσό των 1.998,90 ευρώ, ήτοι ii.i) ποσό ύψους 172,72 ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί στις περικοπές της επικουρικής σύνταξής της κατά το χρονικό διάστημα από 11.6.2015 έως 11.5.2016 [€18,44 X 9 μήνες (8ος/2015 – 4ος/2016) + €18,44 X 11/30 μήνα (5ος/2016) – βλ. σχετ. τον συνημμένο στην κρινόμενη αγωγή πίνακα πληρωμών της Γενικής Διεύθυνσης του Ε.Τ.Ε.Α.], κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου πρώτου παρ. ΙΑ υποπαρ. ΙΑ.5 περ. 1 του ν. 4093/2012, ii.ii) πλέον ποσού ύψους 768,50 ευρώ, που αντιστοιχεί στα ποσά που θα εισέπραττε ως επιδόματα εορτών και αδείας κατά το ανωτέρω χρονικό διάστημα, εφόσον δεν είχαν καταργηθεί με το άρθρο πρώτο παρ. ΙΑ υποπαρ. ΙΑ.6 περ. 3 του ίδιου νόμου (βλ. τον προσκομισθέντα από το Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π. πίνακα 2/Στήλη Α), ii.iii) ποσό ύψους 467,98 ευρώ, που αντιστοιχεί στην κράτηση Ε.Τ.Ε.Α., ποσοστού 5,2%, χρονικής περιόδου

Αριθμός απόφασης: 8898/2021

(σύμφωνα με τον ως άνω πίνακα πληρωμών της Γενικής Διεύθυνσης του Ε.Τ.Ε.Α.) 1.7.2014 – 31.7.2016 [€19,18 X 13 μήνες (7ος/2014-7ος/2015) + €18,22 X 12 μήνες (8ος/2015-7ος/2016) = €249,34 + €218,64] και ii.iv) ποσό ύψους 589,70 ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί, αφενός, στη διαφορά, χρονικού διαστήματος από 12.5.2016 έως 31.10.2016, μεταξύ του (ακαθάριστου) ποσού της επικουρικής σύνταξής της, στο ύψος που είχε διαμορφωθεί την 31.12.2014 (στην περίπτωση δε της ενάγουσας δεν είχαν προκύψει περικοπές των ν. 4051/2012 και 4093/2012 την 31.12.2014 – δηλαδή, επί της επικουρικής σύνταξής της μηνός Ιανουαρίου 2015 – σύμφωνα με τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στον προαναφερόμενο πίνακα πληρωμών του Ε.Τ.Ε.Α.), και του (ακαθάριστου) ποσού της εν λόγω σύνταξης που προέκυψε μετά τον επανυπολογισμό της σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 96 του ν. 4387/2016 και της 25909/470/7.6.2016 Υ.Α. (όπως το τελευταίο αυτό ποσό προκύπτει από τον ίδιο ως άνω πίνακα πληρωμών), αφετέρου στο ποσό της περικοπής του άρθρου πρώτου παρ. ΙΑ υποπαρ. ΙΑ.5 περ. 1 του ν. 4093/2012, που μη νομίμως επιβλήθηκε για το χρονικό διάστημα από 12.5.2016 έως 31.7.2016 (βλ., επίσης, τον παραπάνω, ενσωματωμένο στην κρινόμενη αγωγή, πίνακα πληρωμών), δεδομένου ότι, όπως προεκτέθηκε, τέτοια περικοπή δεν είχε διενεργηθεί επί της υπολογισθείσας την 31.12.2014 επικουρικής σύνταξης (Ιανουαρίου 2015) της ενάγουσας [συγκεκριμένα, €384,25 (βασική σύνταξη την 31.12.2014) – €288,19 (επανυπολογισθείσα σύνταξη βάσει ν. 4387/2016) X 5 μήνες και 19/30 μήνα + €18,44 (ένδικη περικοπή ν. 4093/2012) X 2 μήνες και 19/30 μήνα (12.5.2016-31.7.2016)= €96,06 X 5 μήνες και 19/30 μήνα + €48,56 = €541,14 + €48,56].

28. Επειδή, περαιτέρω, το Δικαστήριο, σε σχέση με τα αιτούμενα αγωγικά κονδύλια του επιδόματος αδείας και του δώρου Χριστουγέννων για το ένδικο έτος 2016, συνολικού ύψους 1.180 ευρώ, όσον αφορά στον ενάγοντα (€393,33 + €786,67, ήτοι όσο και το ύψος των εν λόγω παροχών, σύμφωνα με την ενσωματωμένη στην κρινόμενη αγωγή ετήσια καρτέλλα αποδοχών-κρατήσεων έτους 2012), και 576,37 ευρώ όσον αφορά στην ενάγουσα (€192,12 + €384,25, ήτοι όσο και το ύψος των εν λόγω παροχών, έτους 2012, σύμφωνα με τον προαναφερθέντα πίνακα πληρωμών της Γενικής Διεύθυνσης

του Ε.Τ.Ε.Α.), λαμβάνει, ειδικότερα, υπόψη τα εξής: α) Στην προκείμενη περίπτωση, πριν την κατάργηση του επιδόματος αδείας και των δώρων εορτών, από 1.1.2013, με το άρθρο πρώτο παρ. ΙΑ υποπαρ. ΙΑ.6 περ. 3 του ν. 4093/2012, οι εν λόγω πρόσθετες συνταξιοδοτικές παροχές καταβάλλονταν από τα ταμεία επικουρικής ασφάλισης δυνάμει των προρρηθεισών διατάξεων των άρθρων 28 του ν. 4476/1965 (Α' 103) και 65 του ν. 2084/1992 (Α' 165) αντίστοιχα, β) ως εκ τούτου, μετά τη διάγνωση, με την 2287/2015 ακυρωτική απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, της αντισυνταγματικότητας της κατάργησής τους (βλ., ανωτέρω, σκέψη 11 της παρούσας), οπότε και η διάταξη του άρθρου πρώτου παρ. ΙΑ υποπαρ. ΙΑ.6 περ. 3 (εδ. α') καταστάθηκε ανίσχυρη και μη εφαρμοστέα, αναβίωσαν (κατά τα εκτεθέντα στη σκέψη 12 της παρούσας) οι προϊσχύουσες αυτές διατάξεις, γ) ακολούθως, ψηφίστηκε ο ν. 4387/2016, με τις διατάξεις του οποίου, όπως έχει ήδη αναφερθεί, μεταβλήθηκε εκ βάθρων το σύστημα υπολογισμού των συντάξεων των ασφαλισμένων στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα, μισθωτών και αυτοαπασχολούμενων, περιλαμβανομένων και όσων ελάμβαναν ήδη σύνταξη, κύρια και επικουρική, πριν από την έναρξη ισχύος του ως άνω νόμου (παλαιοί συνταξιούχοι) ως προς τους τελευταίους, δε, προβλέφθηκε ότι οι ήδη καταβαλλόμενες, κατά την έναρξη ισχύος του νόμου, κύριες συντάξεις επανυπολογίζονται και διαμορφώνονται και αυτές, όπως και οι μελλοντικές, ως άθροισμα εθνικής και ανταποδοτικής σύνταξης, ενώ οι ήδη καταβαλλόμενες επικουρικές συντάξεις επίσης αναπροσαρμόζονται, χωρίς να επιτρέπεται, μετά την αναπροσαρμογή τους, το άθροισμα της, ήδη καταβαλλόμενης πριν από την εφαρμογή του ν. 4387/2016, κύριας σύνταξης και της (επανυπολογισθείσας βάσει του νόμου αυτού) επικουρικής σύνταξης του αυτού προσώπου να είναι κατώτερο του ποσού των 1300 ευρώ (βλ. σκέψεις 15 και 18 της παρούσας), δ) εξάλλου, με την 1891/2019 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας και με τις εκεί αναφερόμενες σκέψεις κρίθηκε (μεταξύ άλλων), κατά τα προεκτεθέντα, ότι, στο πλαίσιο της θέσπισης νέου συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, συντιθέμενου από ένα ευρύτερο πλέγμα μέτρων και διαρθρωτικών αλλαγών, μία από τις βασικές δε συνιστώσες του οποίου αποτελεί – θεμιτώς από συνταγματική άποψη και σε

συμφωνία με την Ε.Σ.Δ.Α. – ο επανυπολογισμός των συντάξεων των παλαιών συνταξιούχων, δεν εκωλύετο ο νομοθέτης από τις 2287-2288/2015 αποφάσεις της Ολομέλειας του Δικαστηρίου να επαναθεσπίσει τις, κριθείσες ως αντισυνταγματικές και αντίθετες προς το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, περικοπές των νόμων 4051/2012 και 4093/2012, υπό την προϋπόθεση να αιτιολογείται ειδικώς ο λόγος για τον οποίο ήταν τούτο αναγκαίο ενόψει της επιχειρούμενης συνολικής μεταρρύθμισης του συστήματος αυτού, ε) εν προκειμένω, με την 1890/2019 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας κρίθηκε συμβατή με το Σύνταγμα και αιτιολογημένη, από άποψη δημοσίου – και όχι μονοσήμαντα ταμειακού – συμφέροντος, η επιλογή του νομοθέτη, προκειμένου να καθορίσει τις καταβλητέες, από την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016, στους ήδη κατά την δημοσίευσή του συνταξιούχους επικουρικές συντάξεις, να ορίσει, στο πλαίσιο αναπροσαρμογής των τελευταίων, ως «αφετηρία»-βάση (επαν)υπολογισμού τους το ύψος στο οποίο οι εν λόγω συντάξεις «καταβάλλονταν ... κατά τη δημοσίευση του ν. 4387/2016, στο ύψος, δηλαδή, που αυτές είχαν διαμορφωθεί στις 31.12.2014, με τις επελθούσες και κριθείσες ομοίως ως αντισυνταγματικές με τις προαναφερθείσες αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας περικοπές των ν. 4051/2012 και 4093/2012», «...υλοποιώντας, παράλληλα, τη δέσμευση που η Ελληνική Κυβέρνηση ανέλαβε στο πλαίσιο του Μνημονίου του ΕΜΣ για υιοθέτηση πολιτικών – και όχι απλώς μέτρων – που αντισταθμίζουν τις δημοσιονομικές επιπτώσεις των ως άνω αποφάσεων» του Συμβουλίου Επικρατείας του έτους 2015 (σκέψη 20 της 1890/2019 απόφασης) και τούτο με το σκεπτικό ότι οι ρυθμίσεις αυτές συνεισφέρουν ουσιαστικώς στη συγκράτηση της συνταξιοδοτικής δαπάνης και, κατ' επέκταση, στην επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου της διατήρησης της βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος και ότι το βάρος της επιχειρούμενης μεταρρύθμισης επωμίζονται όχι μόνον οι νέοι συνταξιούχοι και οι νυν ασφαλισμένοι (με τη θεσπιζόμενη με τον ίδιο νόμο αύξηση των εισφορών και τη μείωση των μελλοντικών συντάξεων), αλλά και οι παλαιοί, για λόγους κοινωνικής δικαιοσύνης και διαγενεακής ισότητας και αλληλεγγύης, στ) συναφώς, στην παρ. Γ' του άρθρου 3 του ν. 4336/2015, η οποία έχει τον

τίτλο «Συμφωνία Δημοσιονομικών Στόχων και Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων», στην υποπαράγραφο 2.5 («Βιώσιμο σύστημα κοινωνικής πρόνοιας»), ενότητα 2.5.1 («Συντάξεις») αναφέρεται ότι «Οι συνταξιοδοτικές μεταρρυθμίσεις του 2010 και του 2012, εάν εφαρμοστούν πλήρως, θα βελτιώσουν σημαντικά τη μακροπρόθεσμη διατηρησιμότητα του συνολικού συνταξιοδοτικού συστήματος... Έως τον Οκτώβριο του 2015 (βασικό παραδοτέο) οι αρχές θα θεσπίσουν νομοθετικά περαιτέρω μεταρρυθμίσεις που θα αρχίσουν να ισχύουν από την 1η Ιανουαρίου 2016: α) ... ιβ) η ελληνική κυβέρνηση θα προσδιορίσει και θα θεσπίσει νομοθετικά έως τον Οκτώβριο του 2015 ισοδύναμα μέτρα για την πλήρη αντιστάθμιση των επιπτώσεων της εφαρμογής της δικαστικής απόφασης σχετικά με τα συνταξιοδοτικά μέτρα του 2012» (βλ. σκέψη 15 της παρούσας), ζ) εξάλλου, όπως έχει κριθεί αναφορικά με την έννοια των διατάξεων της παρ. 5 του άρθρου 96 του ν. 4387/2016 (το οποίο έχει τίτλο «Παροχές Ε.Τ.Ε.Α. - Αναπροσαρμογή καταβαλλόμενων συντάξεων»), με αυτές καταργείται, από 12.5.2016, κάθε αντίθετη διάταξη που ρυθμίζει τον τρόπο υπολογισμού της χορηγούμενης σε όλους τους (νέους και παλαιούς) συνταξιούχους του Ε.Τ.Ε.Α. (και ήδη Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π.) επικουρικής σύνταξης, στην οποία αναφέρεται αφενός το άρθρο 42 του ν. 4052/2012, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 96 του ν. 4387/2016, αφετέρου η παρ. 4 του άρθρου 96 του ν. 4387/2016, όχι δε και άλλων παροχών, αυτοτελών σε σχέση με την εν λόγω επικουρική σύνταξη (ΣτΕ 986/2019 σκέψη 14, όπως κρίθηκε ότι ήταν, στην εκεί κρινόμενη περίπτωση, η, κατ' άρθρο 17 του ν. 2676/1999, πρόσθετη επικουρική σύνταξη των συνταξιούχων τελωνειακών υπαλλήλων). Ενόψει των ανωτέρω, το παρόν Δικαστήριο, όσον αφορά στις επίμαχες συνταξιοδοτικές παροχές του δώρου Χριστουγέννων και του επιδόματος αδειάς, έτους 2016, ήτοι ως προς το ζήτημα της τυχόν ύπαρξης σχετικής αξίωσης των εναγόντων υπό το ισχύον, κατά τον κρίσιμο χρόνο, καθεστώς του ν. 4387/2016, συνεκτιμά, περαιτέρω, ότι: ι) στο κείμενο του ν. 4387/2016 και στα συνοδευτικά αυτού κείμενα (μεταξύ των οποίων στην οικεία αιτιολογική έκθεση και στην, κατ' άρθρο 75 παρ. 2 του Συντάγματος, έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους) δεν έχει περιληφθεί οποιαδήποτε ρητή διάταξη και,

Αριθμός απόφασης: 8898/2021

εν γένει, αναφορά περί κατάργησης της καταβολής των επιδομάτων εορτών και αδείας (πρβλ. ΕΛΣ 1823/2019 Τμ. ΙΙΙ σκέψη 19), ii) οποιαδήποτε δε τέτοια αναφορά και, παραλλήλως, μνεία στα στοιχεία τεκμηρίωσης καθώς και ειδική αιτιολόγησή της δεν γίνονται, στο πλαίσιο της παρούσας δίκης, ούτε στην 38664/13.2.2020 έκθεση απόψεων ούτε στο κατατεθέν την 19.2.2020 αναλυτικό υπόμνημα του εναγόμενου (πρβλ. ΣτΕ 425/2015 Ολομ. σκέψη 31, 691/2013 Ολομ. σκέψη 13, 1372/2018 επταμ. σκέψη 11, 4568/2015 επταμ. σκέψη 9), παρά το ότι το τελευταίο υπέχει τη σχετική υποχρέωση στο πλαίσιο τόσο κατάρτισης της παραπάνω έκθεσης όσο και συγκρότησης του διοικητικού φακέλου της υπόθεσης iii) η, κατά τα ως άνω, ρητή πρόβλεψη-αναφορά αποτελεί, πάντως, πρωτίστως υποχρέωση του νομοθέτη, ιδίως όταν θεσπίζει μέτρα συνεπαγόμενα μείζονα μεταβολή στο ισχύον σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, ερειδόμενα σε εκτιμήσεις πολύπλοκες και τεχνικού εν πολλοίς χαρακτήρα (βλ. σκέψη 6 της παρούσας, ΣτΕ Ολομ. 1891/2019 σκέψη 27) και, ως εκ τούτου, δυνάμενες να προκαλέσουν δυσχέρειες κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή των σχετικών ρυθμίσεων, οι οποίες εφαρμόζονται στο σύνολο των ασφαλισμένων και συνταξιούχων, που, κατά κοινή πείρα, είναι ανεξοικείωτοι με τις εκάστοτε ρυθμίσεις της ασφαλιστικής νομοθεσίας, πολλώ δε μάλλον, με το τεχνικό-αναλογιστικό τους υπόβαθρο και το δημοσιονομικό τους αποτύπωμα (βλ., ανωτέρω, σκέψη 7 της παρούσας ως προς τις απαιτούμενες ιδιότητες της προσβασιμότητας και της σαφήνειας-«προβλεψιμότητας» των νομικών διατάξεων και τη σχετική νομολογία του Ε.Δ.Δ.Α., ιδίως την απόφαση Ζολώτα κατά Ελλάδας (Αριθ. 2) του Ε.Δ.Δ.Α.), iv) άλλωστε, η εν λόγω υποχρέωση του (κοινωνικοασφαλιστικού εν προκειμένω) νομοθέτη επιβάλλεται, σε κάθε περίπτωση, από την αρχή της ασφάλειας του δικαίου (βλ. και το ν. 4048/2012 «Ρυθμιστική Διακυβέρνηση: Αρχές, Διαδικασίες και Μέσα Καλής Νομοθέτησης», Α' 34, στο άρθρο 2 παρ. 1 του οποίου προβλέπεται ότι μεταξύ των αρχών καλής νομοθέτησης περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, η ασφάλεια δικαίου – περ. η), η οποία, ως απορρέουσα από την αρχή του κράτους δικαίου και, ιδίως, από τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1 και 25 παρ. 1 εδ. α' του Συντάγματος, επιβάλλει τη σαφήνεια και την προβλέψιμη εφαρμογή των εκάστοτε

Αριθμός απόφασης: 6090/2021

θεσπιζομένων νομοθετικών και κανονιστικών ρυθμίσεων και πρέπει να τηρείται με ιδιαίτερη αυστηρότητα όταν πρόκειται για διατάξεις που μπορούν να έχουν σοβαρές οικονομικές επιπτώσεις στους ενδιαφερόμενους, όπως συμβαίνει με τις κρίσιμες, στην κρινόμενη υπόθεση, συνταξιοδοτικές διατάξεις του ν. 4387/2016 [πρβλ. ΣτΕ Ολομ. 674/2021 και τις εκεί σχετικές παραπομπές, ΣτΕ 1822/2020 Ολομ., 2934/2017, 1623/2016, 144/2015 πρβλ., επίσης, ΣτΕ ΣτΕ 1/1933, Ολομ.]. Από όλα τα παραπάνω, σε συσχέτιση μεταξύ τους, το Δικαστήριο κρίνει ότι στην παρούσα υπόθεση ανακύπτει, ειδικότερα, το ζήτημα εάν οι πρόσθετες συνταξιοδοτικές παροχές του, τακτικώς μεν χορηγούμενου κατ' έτος, αλλά σε ορισμένη μόνο περίοδο του χρόνου, δώρου Χριστουγέννων (ΣτΕ 821/2003) και του επιδόματος αδείας, που καταβάλλονταν από τα ταμεία επικουρικής ασφάλισης έως 31.12.2012, η δε κατάργησή τους, από 1.1.2013, με το άρθρο πρώτο παρ. ΙΑ υποπαρ. ΙΑ.6 περ. 3 του ν. 4093/2012 κρίθηκε αντισυνταγματική με την 2287/2015 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, πρέπει να θεωρούνται, στο πλαίσιο του νέου ασφαλιστικού συστήματος του ν. 4387/2016, ως μη κατηρηγμένες, κατά την αληθή έννοια του άρθρου 96 παρ. 5 του ν. 4387/2016, από 12.5.2016 και εφεξής, εφόσον ήθελε κριθεί ότι με τις συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις του νόμου αυτού ρυθμίστηκαν μόνο οι επικουρικές συντάξεις αυτές καθ' εαυτές («stricto sensu») των παλαιών συνταξιούχων και, για το λόγο αυτό, υιοθετήθηκαν, κατ' ουσίαν εκ νέου, νομίμως μόνον οι προηγουμένως κριθείσες ως αντισυνταγματικές (με την ως άνω απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας) περικοπές του άρθρου πρώτου παρ. ΙΑ υποπαρ. ΙΑ.5 του ν. 4093/2012, όχι δε και η κατά την υποπαρ. ΙΑ.6 περ. 3 της παρ. ΙΑ του ίδιου άρθρου και νόμου κατάργηση των ως άνω επίμαχων παροχών· τούτο συνεκτιμώμενου, αφενός, ότι οι διατάξεις του άρθρου 96 του νόμου αυτού αναφέρονται αποκλειστικά στην επικουρική σύνταξη («stricto sensu») και στον τρόπο επανυπολογισμού της σε ό,τι αφορά στους παλαιούς συνταξιούχους (βλ. στοιχείο ε' παραπάνω, στην παρούσα σκέψη), καθώς και στον τρόπο υπολογισμού της για το μέλλον, όπως συνέβαινε και με το, αντικατασταθέν από την παρ. 1 του άρθρου 96, άρθρο 42 του ν. 4052/2012 (που επιγράφεται «Καθορισμός ποσού σύνταξης»), υπό την

Αριθμός απόφασης: 8898/2021

ισχύ του οποίου δεν είχαν καταργηθεί τα δώρα εορτών και το επίδομα αδείας, αφετέρου ότι σύμφωνα με την ανωτέρω (υπό στοιχείο ζ' στην παρούσα σκέψη) ερμηνεία της παρ. 5 του άρθρου 96 του ν. 4387/2016, στην οποία προέβη η προαναφερόμενη απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, δεν εμπίπτουν *ratione materiae* στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων της «αυτοτελείς σε σχέση με τη σύνταξη του άρθρου 42 του ν. 4052/2012» παροχές [με βάση δε την εν λόγω ερμηνεία απορρίφθηκε ισχυρισμός του καθ' ου η αίτηση ακύρωσης Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π. ότι κατά το χρόνο της συζήτησης της υπόθεσης εκείνης (8.1.2018) δεν προβλεπόταν πλέον η χορήγηση της εκεί επίδικης πρόσθετης επικουρικής σύνταξης στους συνταξιούχους πρώην τελωνειακούς, λόγω κατάργησης με την ως άνω παρ. 5 του άρθρου 96 του ν. 4387/2016 των διατάξεων του άρθρου 17 του ν. 2676/1999]. Το παρόν δε Δικαστήριο άγεται στην κρίση ότι, για την ταυτότητα του νομικού λόγου, το προβλεπόμενο από τις διατάξεις του άρθρου 65 του ν. 2084/1992 δώρο Χριστουγέννων και το κατ' άρθρο 28 του ν. 4476/1965 επίδομα αδείας έχουν αυτοτελή, έναντι της επικουρικής σύνταξης υπό την ως άνω έννοια, χαρακτήρα και, συνακόλουθα, δεν καταλαμβάνονται από τις ρυθμίσεις του ν. 4387/2016, λαμβανομένου υπόψη ότι οι κρίσιμες διατάξεις του τελευταίου και της κατ' εξουσιοδότησή του εκδοθείσας 25909/470/7.6.2016 Υ.Α. αναφέρονται με σαφήνεια, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, (μόνο) στον τρόπο επανυπολογισμού της επικουρικής σύνταξης αυτής καθ' εαυτήν.

29. Επειδή, περαιτέρω, σε περίπτωση που ήθελε κριθεί ότι υπό το καθεστώς του ν. 4387/2016, ο επανυπολογισμός των συντάξεων που καταβάλλονταν σε συνταξιούχους που είχαν αποχωρήσει από την υπηρεσία τους πριν από τη δημοσίευσή του βαίνει παράλληλα με την κατάργηση των πιο πάνω ένδικων, πρόσθετων συνταξιοδοτικών παροχών (βλ. στοιχεία ε' και στ' στην προηγούμενη σκέψη) και δη ανεξαρτήτως του τυχόν αυτοτελούς τους χαρακτήρα, τότε, λαμβανομένων υπόψη: 1) ότι με τις 1889 και 1890/2019 αποφάσεις της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας διαγνώσθηκε, κατά τα προεκτεθέντα (βλ. σκέψη 19 της παρούσας), αντίθεση στο Σύνταγμα του άρθρου 96 του ν. 4387/2016 και των κατ' εξουσιοδότησή του εκδοθεισών οικ.23123/785/7.6.2016 και οικ.25909/470/7.6.2016 Υ.Α. επειδή δεν είχε

προηγηθεί της ψήφισης του νόμου αυτού η υποχρεωτική (απορρέουσα από τα άρθρα 22 παρ. 5 και 106 παρ. 1 του Συντάγματος) εκπόνηση, από αρμόδια προς τούτο Αρχή, αναλογιστικών μελετών για τη βιωσιμότητα του φορέα που απονέμει τις, κατ' εφαρμογή του εν λόγω νόμου, επικουρικές συντάξεις (Ε.Τ.Ε.Α. και ήδη Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π.) και, κατ' επέκταση, αφενός για τον καθορισμό (το πρώτον για τους νέους συνταξιούχους και κατόπιν αναπροσαρμογής για τους παλαιούς, όπως οι ενάγοντες) των επικουρικών συντάξεων του ν. 4387/2016 σε ύψος τέτοιο που να μην να παραβιάζεται ο συνταγματικός πυρήνας του κοινωνικοασφαλιστικού δικαιώματος, αφετέρου για τον καθιερούμενο αυτόματο μηχανισμό εξισορρόπησης των ελλειμμάτων του Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π. και για την (κατ' άρθρο 97 του ίδιου νόμου) μεταβατική αύξηση των εισφορών για την εξαετία 2016 έως 2022, 2) ότι, επιπρόσθετα, με την 1890/2019 απόφαση έγινε δεκτός σχετικός λόγος ακύρωσης περί του ότι η υιοθέτηση, σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του ν. 4387/2016, του ύψους της καταβαλλόμενης πριν από το νόμο αυτόν κύριας σύνταξης ως κριτηρίου για τον προσδιορισμό του ύψους της καταβαλλόμενης εφεξής (από 12.5.2016) επικουρικής σύνταξης, ενόψει του τεθέντος, κατά τα προεκτεθέντα, ορίου των 1.300 ευρώ, δεν είναι νόμιμη, ως αντίθετη στα άρθρα 4 παρ. 1 και 5, 22 παρ. 5 και 25 παρ. 1 του Συντάγματος, μη ερειδόμενη, εξάλλου, σε συγκεκριμένα στοιχεία, προκύπτοντα από την αιτιολογική έκθεση του ν. 4387/2016 ή από άλλα έγγραφα, συνοδευτικά αυτού (βλ. σκέψη 19 της παρούσας), και 3) ότι, τέλος, σε συνέχεια όσων κρίθηκαν αμέσως παραπάνω, το Συμβούλιο της Επικρατείας, με την προαναφερόμενη 1891/2019 απόφαση της Ολομέλειάς του, έκρινε ότι επηρεάζεται περαιτέρω, από την έποψη της υποχρέωσης διασφάλισης του συνταγματικού πυρήνα του κοινωνικοασφαλιστικού δικαιώματος, τόσο το ύψος όσο και η επάρκεια της συνολικής συνταξιοδοτικής παροχής (κύριας και επικουρικής) την οποία χορηγεί το ασφαλιστικό σύστημα του ν. 4387/2016, με αποτέλεσμα να διαγνώσει παραβίαση των άρθρων 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 22 παρ. 5, 25 παρ. 1 και 4 και 106 παρ. 1 του Συντάγματος και να ακυρώσει και την (εκεί προσβαλλόμενη, εκδοθείσα κατ' εξουσιοδότηση των άρθρων 14 και 33 του ν. 4387/2016) 26083/887/7.6.2016 Κ.Υ.Α., ανακύπτει, κατά την κρίση του Δικαστηρίου, επίσης, το ζήτημα εάν το,

Αριθμός απόφασης: 8898/2021

κατά τα αμέσως ανωτέρω, ακυρωτικό αποτέλεσμα, ως αναγόμενο στη μεσοβραχυπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη ικανότητα του ασφαλιστικού συστήματος του ν. 4387/2016 να χορηγεί επαρκείς συνταξιοδοτικές παροχές (βλ., ανωτέρω, σκέψεις 4-5), ανατρέπει τα θεμελιακά, νόμιμα, κατά τα κριθέντα με τις πιο πάνω αποφάσεις της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, ερείσματα του συστήματος αυτού, με αποτέλεσμα, για όσο χρονικό διάστημα μεσολαβήσει έως την πλήρη αποκατάσταση της νομιμότητας σε σχέση με τον ανακαθορισμό των δικαιούμενων από 12.5.2016 επικουρικών συντάξεων των παλαιών συνταξιούχων, να αναβιώνουν οι προϊσχύουσες διατάξεις των άρθρων 65 του ν. 2084/1992 και 28 του ν. 4476/1965 και να καθίστανται αγώγιμες οι προβαλλόμενες, με αγωγές ασκηθείσες, εν προκειμένω, πριν από την 4.10.2019 (βλ., ανωτέρω, σκέψη 27 της παρούσας), αξιώσεις κατά του Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π. των συνταξιούχων αυτών για την καταβολή αποζημίωσης ισόποσης με το επίδομα αδείας και το δώρο Χριστουγέννων των ετών 2016 και εντεύθεν.

30. Επειδή, τα παραπάνω ζητήματα, όπως τίθενται στις δύο προηγούμενες σκέψεις, είναι γενικότερου ενδιαφέροντος, αφορώντα, κατά κοινή πείρα, ευρύτερο κύκλο προσώπων (βλ. και στοιχ. iii' ανωτέρω, στη σκέψη 28), αντιστοίχως δε, όπως είναι γνωστό στο Δικαστήριο, εκκρεμεί ενώπιόν του σημαντικός αριθμός σχετικών αγωγών συνταξιούχων (βλ. τη με αριθ. πρωτ. 75893/3.12.2019 βεβαίωση της Γραμματείας του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, την οποία είχε επικαλεστεί η 17556/2019 απόφαση του Δικαστηρίου τούτου και στην οποία αναφέρονται τα εξής: «... από τα τηρούμενα στη Γραμματεία του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, στοιχεία, σχετικά με τις εκκρεμείς υποθέσεις που αφορούν σε αγωγές από περικοπές συντάξεων, προκύπτουν τα ακόλουθα: Κατά το χρονικό διάστημα από 12.5.2016 έως 31.12.2016, κατατέθηκαν 413 αγωγές, εκ των οποίων έχουν προσδιορισθεί 304, ενώ, έχουν ήδη συζητηθεί 109. Κατά το έτος 2017 κατατέθηκαν 716 αγωγές, εκ των οποίων έχουν προσδιορισθεί 699. Κατά το έτος 2018 κατατέθηκαν 2.348, εκ των οποίων παραμένουν απροσδιόριστες 2.301, ενώ, έχουν προσδιορισθεί 22. Κατά το έτος 2019 κατατέθηκαν 2.969, εκ των οποίων παραμένουν απροσδιόριστες 2.928, ενώ, έχουν προσδιορισθεί

36»). Συνακόλουθα, η επίλυσή αυτών είναι κρίσιμη και λυσιτελής για την οριστική επίλυση του συνόλου της κρινόμενης υπόθεσης. Ενόψει τούτων και του γεγονότος ότι τα αγωγικά ποσά υπολείπονται του ποσού για το οποίο δικαιολογείται η άσκηση αναίρεσης κατά των οικείων αποφάσεων, το Δικαστήριο κρίνει ότι, για λόγους ασφάλειας δικαίου, πρέπει να αναβληθεί η οριστική κρίση του επί της υπόθεσης, καθ' ο μέρος ζητείται από τους ενάγοντες αποζημίωση ισόποση με το δώρο Χριστουγέννων και το επίδομα αδείας έτους 2016 και να τεθεί προδικαστικό ερώτημα στο Συμβούλιο της Επικρατείας, σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 2 του ν. 3900/2010, κατά τα αναφερόμενα ειδικότερα στο διατακτικό της παρούσας.

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ

Αναβάλλει την έκδοση οριστικής απόφασης επί της κρινόμενης αγωγής.

Διατυπώνει προς το Συμβούλιο της Επικρατείας το εξής προδικαστικό ερώτημα: εάν οι πρόσθετες συνταξιοδοτικές παροχές του, τακτικώς μεν χορηγούμενου κατ' έτος, αλλά σε ορισμένη μόνο περίοδο του χρόνου, δώρου Χριστουγέννων (άρθρο 65 του ν. 2084/1992, Α' 165) και του επιδόματος αδείας (άρθρο 28 του ν. 4476/1965, Α' 103), που καταβάλλονταν από τα ταμεία επικουρικής ασφάλισης έως 31.12.2012, η δε κατάργησή τους, από 1.1.2013, με το άρθρο πρώτο παρ. ΙΑ υποπαρ. ΙΑ.6 περ. 3 του ν. 4093/2012 κρίθηκε αντισυνταγματική με την 2287/2015 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, πρέπει να θεωρούνται, στο πλαίσιο του νέου ασφαλιστικού συστήματος του ν. 4387/2016, ως μη κατηργημένες, κατά την αληθή έννοια του άρθρου 96 παρ. 5 του ν. 4387/2016, από 12.5.2016 και εφεξής, εφόσον θεωρηθεί ότι με τις συνταξιοδοτικές διατάξεις του νόμου αυτού ρυθμίστηκαν μόνο οι επικουρικές συντάξεις αυτές καθ' εαυτές («stricto sensu») των παλαιών συνταξιούχων και, για το λόγο αυτό, υιοθετήθηκαν, κατ' ουσίαν εκ νέου, νομίμως μόνον οι προηγουμένως κριθείσες ως αντισυνταγματικές (με την ως άνω απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας) περικοπές του άρθρου πρώτου παρ. ΙΑ υποπαρ. ΙΑ.5 του ν. 4093/2012, όχι δε και η κατά την υποπαρ. ΙΑ.6 περ. 3 της παρ. ΙΑ του ίδιου άρθρου και νόμου κατάργηση των ως άνω ένδικων, αυτοτελών (έναντι της

Αριθμός απόφασης: 8898/2021

επικουρικής σύνταξης) παροχών. Περαιτέρω, και σε συνάρτηση προς το ανωτέρω ερώτημα, εφόσον κριθεί ότι υπό το καθεστώς του ν. 4387/2016, ο επανυπολογισμός των συντάξεων των παλαιών συνταξιούχων βαίνει παράλληλα με την κατάργηση των πιο πάνω πρόσθετων συνταξιοδοτικών παροχών (ανεξαρτήτως του τυχόν αυτοτελούς χαρακτήρα των δευτέρων), (διατυπώνεται, επίσης, το προδικαστικό ερώτημα) εάν το ακυρωτικό αποτέλεσμα των αποφάσεων 1889, 1890 και 1891/2019 της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, ως αναγόμενο στη μεσοβραχυπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη ικανότητα του ασφαλιστικού συστήματος του ν. 4387/2016 να χορηγεί επαρκείς συνταξιοδοτικές παροχές, ανατρέπει τα θεμελιακά, νόμιμα, κατά τα κριθέντα με τις πιο πάνω αποφάσεις της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, ερείσματα του συστήματος αυτού, με αποτέλεσμα, για όσο χρονικό διάστημα μεσολαβήσει έως την πλήρη αποκατάσταση της νομιμότητας σε σχέση με τον ανακαθορισμό των δικαιούμενων από 12.5.2016 επικουρικών συντάξεων των παλαιών συνταξιούχων, να αναβιώνουν οι προϊσχύουσες διατάξεις των άρθρων 65 του ν. 2084/1992 και 28 του ν. 4476/1965 και να καθίστανται αχώγιμες οι προβαλλόμενες, με αγωγές ασκηθείσες, εν προκειμένω, πριν από την 4.10.2019, αξιώσεις κατά του Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π. των συνταξιούχων αυτών για την καταβολή αποζημίωσης ισόποσης με το επίδομα αδείας και το δώρο Χριστουγέννων των ετών 2016 και εντεύθεν.

Η απόφαση δημοσιεύθηκε στο ακροατήριο του Δικαστηρίου κατά την έκτακτη δημόσια συνεδρίαση της 3.9.2021.

Ο ΔΙΚΑΣΤΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΜΑΡΗ

Ακριβές αντίγραφο
Αθήνα 28/9/2021
Η Προϊσταμένη του Τμήματος
ΜΑΡΙΑ ΚΩΤΣΟΓΙΑΝΝΗ

1. The first part of the document
describes the general situation
and the objectives of the project.
It also mentions the main
participants and the scope of the
study. The following sections
will be devoted to the
methodology, the results and
the conclusions.

2. The second part of the document
describes the methodology used
in the study.

3. The third part of the document
describes the results of the study.
It is divided into several
sections, each dealing with a
different aspect of the data.
The first section deals with the
general trends, while the
following sections deal with
more specific aspects of the
data.

4. The fourth part of the document
describes the conclusions of the study.
It also mentions the limitations
of the study and the
recommendations for future
research.